

X-xogħol, il- gid u l- ambjent

L-industrija tal-manifattura u l-impatt
fuq l-ambjent

L-esportazzjoni u l-importazzjoni

L-iżvilupp soċio-ekonomiku

It-turiżmu f'Malta

L-industrija tal-manifattura

L-industrija tal-manifattura tagħmel parti mit-tieni settur tal-ekonomija. Hija l-parti fejn jittieħdu riżorsi naturali u jiġu mibdula f'oġġetti għall-użu tal-konsumatur.

Ħafna drabi l-fabbriki jiġu mibnija l-bogħod mil-irħula minħabba l-istorbju u t-tniġġiż li jikkawżaw. Iżda f'pajjiż bħal Malta nsibu li din ma tantx hi possibli. Għalkemm il-fabbriki jinbnew ħdejn xulxin f'dak li jissejjah industrial estate, xorta waħda nsibu li jkunu viċin tal-bliet u rħula Maltin minħabba ċ-ċokon tal-pajjiż tagħna.

Xi wħud mill-industrial estates Maltin huma:

Bulebel industrial estate

Tal-Ħandaq industrial estate

Mosta industrial estate

San Ġwann industrial estate

Mrieħel industrial estate

Ħal far industrial estate

Bejn wieħed u ieħor nsibu 700 fabbrika b'kollox.

Ħal Far industrial estate

Form 4 – Studji Soċjali – Tema 3

L-industriji ħadu spinta l-quddiem waqt r-**Revoluzzjoni Ndustrijali**. Waqt din ir-revoluzzjoni kien hemm ċaqlieg kbir mix-xogħol tradizzjonali fl-agrikoltura għal xogħol ta' manifattura fil-fabbriki. L-ewwel fabbriki kienu dawk tat-tessuti u kienu jimpjegaw ammont kbir ta' ħaddiema biex ilestu numru fiss ta' prodotti. Fil-fabbriki kulħadd ikollu biċċa xogħol speċifika x'jaġġmel – dak li jissejjah factory line- u din kienet differenti ħafna mill-mod tradizzjonali ta' kif kienu jsiru l-prodotti.

Ir-revoluzzjoni ndustrijali nsejñulha revoluzzjoni għax hi proċess li seħħ f'qasir żmien u ndustrijali għax ġrat fil-qasam tal-industrija.

Ir-rivoluzzjoni ndustrijali ġabet magħha bidliet kbar f'diversi oqsma

Żdiedet l-użu tat-teknoloġija

Beda jinħoloq ambjent urban barra dak rurali

L-familja bdiet tinbidel minn waħda estiża għal waħda nukleari

Żdied it-tniġġiż

Vantaġġi tal-industriji

L-industriji ġabu ħafna vantaġġi u bidliet fid-dinja tax-xogħol. Fost dawn il-vantaġġi nsibu:

jiżdied ix-xogħol fil-pajjiż

Il-pajjiż iżid fil-GDP tiegħu

Aktar użu ta' teknoloġija

Aktar faċli biex tibdel l-materja prima fi prodott lest

Tiffranka l-ħin biex jitlesta l-prodott

Il-prodotti jkunu fis-suq fi kwantitajiet kbar

Żieda fl-esportazzjoni

Aktar żvilupp

Żvantagġi tal-industriji

Sfortunatament l-industriji kellhom ukoll impatt negattiv fuq l-pajjiż u l-ambjent. Fost l-iżvantagġi nsibu:

Aktar tniġġiż tal-art, baħar u arja

Ħafna dħaħen u CO₂ fl-arja

Qed iżidu fil-global warming

Jintużaw ħafna kimiċi li jistgħu jkunu ta' periklu għas saħħa

Huma storbjużi ħafna

Huma postijiet ta' xogħol fejn jistgħu jseħħu ammont ta' nċidenti fatali jew li jħallu n-nies b'diżabilita'

It-tniġġiż kkawżat mill-industriji

Il-fabbriki iġibu magħhom ħafna forom ta' tniġġiż.

Minħabba l-magni kbar li jużaw jikkawżaw **noise pollution**. Għalhekk huma importanti li jkunu l-bogħod mill-abitat u li l-ħaddiema jużaw apparat protettiv biex jibzġgħu għal saħħithom. Noise pollution jista' jkun il-kawża ta' telf ta' smiġħ,, nuqqas ta-rqad u livelli ogħlija ħafna ta' stress

Il-fabbriki jitfgħu **ħafna dħaħen** u tossiċi fl-arja. L-effett ta' dawn id-dħaħen hu li jista' jikkawża mard bħal kanċer tal-pulmun, kif ukoll tant joħloq densita' qawwija ta' duħħan fl-arja li jipproduċi l-ismog. Ċertu pajjiżi ġieli jħabbu 'smog days' fejn jinkoraġġixxu lin-nies jibqgħu ġewwa biex ma jbilawx minn dan il-livell ogħli ta' dħaħen perikolużi. Jekk xorta joħorġu ċ-ċittadini jkollhom jgħattu mneħirhom u ħalqhom b'filter apposta. Barra minn hekk d-dħaħen tal-fabbriki qed jarmu ammont kbir ta' CO₂ fl-arja li dan qed iwassal għal **global warming**. Minħabba dan it-tiħin tad-dinja qed idub is-silġ fil-polari u qed jikkawsa għargħar f'ċerti pajjiżi kif ukoll taqlib sħiħ fit-temp f'pajjiżi oħra.

L-industriji jarmu ħafna **skart**.

Jarmu ukoll **kimiċi u detergenti** fl-ibħra u fix-xmajjar. Dan kollu hu ta' effett negattiv, għax iħammeġ kemm l-ilma baħar kif ukoll l-ilma ġieri. B'hekk ma jkunx jista' jsir għawm f'dik iż-żona partikolari fejn jarmu l-fabbriki minħabba xi nfezzjonijiet li jstgħu jittieħdu, iridu jiġu mmoniterjati l-fish farms biex l-ħut jibqa ta' konsum tajjeb, kif ukoll jispiċċaw jivvelenaw l-ilma li jsaqqu bih il-bdiewa.

Saħħa u sigurta' fuq il-post tax-xogħol

L-industrija hija post fejn jinholqu ħafna nċidenti minħabba l-makkinarju tqil u sofistikati li jintużaw. Huwa ta' mportanza kbira li s-saħħa tal-ħaddiem tiġi mħarsa fuq il-post tax-xogħol, kemm li jidhol b'saħħtu u joħroġ b'saħħtu mix-xogħol u anki li jibqa b'saħħtu matul ħajtu u ma jimradx b'xi side effect ta' xi ħaġa li tkun intużat fuq il-post tax-xogħol.

Illum il-ġurnata qed tingħata ħafna mportanza lis-saħħa u s-sigurta' fuq il-post tax-xogħol tant li bil-liġi irid ikun hemm **Health and Safety Officer** fuq kull post tax-xogħol biex jara jekk hemmx riskji u jara x'jista' jsir aħjar biex saħħet il-ħaddiem tiġi mħarsa.

Xi aspetti ta' saħħa u sigurta' li jittieħdu huma:

ambjent nadif

kmamar kbar u mdawla biżżejjed

makkinarju li jingħata servizzi regolari

użu ta' **safety gear** bħal ngwanti, ear muffs, protective boots, safety helmets u visors; eċċ

L-esportazzjoni u l-importazzjoni

Permezz tal-**esportazzjoni** pajjiż **ibiegħ** prodotti lokali lil pajjiżi barranin u b'hekk ikun qed idaħħal il-**qliegħ** minn fuq dawn il-prodotti.

Permezz tal-**importazzjoni** pajjiż ikun qed **jixtri** prodotti minn barra li ma tkunx issibhom fis-suq lokali, jew inkella bħala alternattiva għal xi prodott lokali.

Malta tipproduċi biss 20% mill-ikel li jikkonsmaw il-Maltin u m'għandha l-ebda forma ta' produzzjoni ta' enerġija. Għalhekk tiddependi ħafna mill-importazzjoni ta' prodotti ta' ikel u ta' żejt għall-enerġija.

Form 4 – Studji Soċjali – Tema 3

Mill-banda l-oħra tesporta wkoll ammont ta' prodotti kemm dawk agrikoli, kemm prodotti tipiċi Maltin kif ukoll prodotti li jinħadmu fil-fabbriki l-aktar tat-tessuti, eleċtroniċs u mediċini

Il- Freeport f'Birżebbuġa jimmaniġġja ħafna mill-esportazzjoni u l-importazzjoni li ssir hawn Malta.

Ir-relazzjonijiet ekonomiċi ta' Malta

Insibu li Malta tgawdi relazzjonijiet ekonomiċi tajbin ma' ħafna pajjiżi differenti, fosthom - t-Turkija, L-USA, ċ-Ċina, l- Ġermanja, l-Italja u l-Eġittu. Dawn il-pajjiżi fetħu kumpaniji, fabbriki jew postijiet tax-xogħol f'Malta. Barra minn hekk huma wkoll pajjiżi li jaċċettaw esportazzjoni ta' prodotti Maltin. Malta għandha relazzjonijiet tajbin ħafna ma ajruporti u portijiet madwar id-dinja kollha

It-turiżmu f'Malta

It-turiżmu f'Malta huwa l-aktar fattur li jikkontribwixxi għal GDP ta' Malta. Kull sena Malta tilqa madwar miljun turist li barra li qed jonfqu l-flus waqt il-btala tagħhom, dawn qed joħolqu ammont kbir ta' xogħolijiet.

Form 4 – Studji Soċjali – Tema 3

T-turiżmu f'Malta fetaħ u firex minn dak li jikkejterja biss għat-turist li jiġi Malta għal ġimgħa fdejn il-baħar għal forom diversi ta' turiżmu. Biex Malta tkompli tikkompeti u tiddeversifika qed tirriklama lil Malta f'diversi modi. Bħala turisti jiġu:

T-turist li jiġi Malta għal btala – dawn jiġu l-aktar fi żminijiet ta' festi bħas-sajf, l-Milied u l-Għid

T-turist li jiġi biex japprezza u jitgħalliem dwar il-kultura Maltija

T-turist li jiġi għal attivitajiet sportivi partikolari bħal ma huma scuba diving u yatching.

Ħafna żgħażaġh jiġu Malta biex jitgħallmu l-Ingliż

Jiġu business men u tobbja biex jieħdu sehem f'konferenzi

Riċenti daħlet l-idea ta' medical tourism, fejn barranin jiġu Malta biex iħallsu għal operazzjonijiet u trattamenti mediċi li ma jinstabux f'pajjiżhom.

Vantaġġi tat-turiżmu

Żieda fl-employment

Modernizzar tal-pajjiż eż. Infrastruttura aħjar

Preservazzjoni ta' postijiet u attivitajiet kulturali

Tisbiħ u tindif fl-ambjent

Joħloq suq għal aktar importazzjoni

Taħlit ta' kulturi u idejat ġodda

Żvantagġi tat-turiżmu

Tniġġiż u piż fuq l-ambjent

Seasonal employment – iġifieri jinholqu xogħolijiet għal żminijiet partikolari
biss tas-sena

Kumpaniji jistgħu jimpjegaw barranin għal dan ix-xogħol u b'hekk ma jgawdux
n-nies tal-lokal

Taħlit ta' kulturi li ġieli jeqirdu l-kultura tal-
pajjiż

Prezz tal-bini jogħla f'żoni turistiċi

'Lovely holiday, terrific wooden souvenirs, but no trees to get any shade under'

L-eko-turiżmu

Ħafna pajjiżi qed joffru ukoll dak hekk imsejjaħ **eko-turiżmu** jġifieri btajjel fejn it-turist jgħix kemm jista' jkun viċin il-poplu tal-pajjiż u b'rispett kbir lejn l-ambjent u n-natura ta' dak il-pajjiż biex l-impatt li ġeneralment it-turist jhalli f'dan it-tip ta' turiżmu jkun mill-anqas.

Turist li jfittex l-eko-turiżmu jkun qed ifittex li japprezza u jara l-ambjent naturali u l-ambjent kulturali u li jithallat man-nies tal-post. L-eko-turiżmu jemfasizza ħafna l-prinċipji ta' riċiklaġġ, konservazzjoni ta' energija, nuqqas ta' ħela ta' ilma u li x-xogħolijiet jingħataw lin-nies tal-lokal.

Form 4 – Studji Soċjali – Tema 3

L-eko-turiżmu jimxi fuq dawn is-7 prinċipji:

Iżuru postijiet għal isbuħija naturali tagħhom

Jnaqqsu mill-impatt fuq l-ambjent

Joħolqu awareness ambjentali

Jħallsu għal konservazzjoni tal-ambjent

Jirrispettaw il-kultura lokali

Jirrispettaw d-drittijiet fundamentali

Joħolqu xogħolijiet għan nies tal-lokal

Malta wkoll bdiet toffri dan it-tip ta' turiżmu. Dan jgħin ħafna għax iżid t-turisti matul is-sena kollha mhux biss waqt il-vaganzi. Jgħin ukoll għax jagħtu sehemhom ħafna aktar persuni u komunitajiet lokali, filwaqt li ħafna tradizzjonijiet u ikel Malti ma jintesix.

Eko-turisti li jiġu Malta jkunu jistgħu jżuru r-riservi naturali bħal Tas-Simar, jimxu mixxjet organizzati fil-kampanja, imorru jduqu ikel u frott organiku f'diversi farms madwar Malta u Għawdex

kif ukoll jieħdu sehem fil-qtugħ tal-għeneb għall-inbid.

